

פניני הפרשה

ויצא

עלון מס'

1015

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

מנאמנות רק מרויחים

יעקב אבינו, שהכתוב מעיד עליו שהיה "איש תם יושב אהלים", בא ללבן רק במקלו, ולבן מנסה לרמותו בכל הרמאויות האפשריות. למרות הפעמים הרבות בהן היתל בו לבן והחליף את משכורתו עשרת מונים, יעקב אף פעם אינו מועל בתפקידו, ואת עבודתו הוא עושה על הצד הטוב ביותר.

יותר מכך, בנוהג שבעולם ששכיר המתקבל לעבודה, בתקופה הראשונה אין זריז ונלהב ממנו, עובד הוא שעות נוספות ומשתדל לשאת חן בעיני מעבידו. בהמשך הוא נכנס לשיגרה, התלהבותו פגה והלהט נשחק. ואילו אצל יעקב אבינו – מחדש הגאון רבי וידאל צרפתי זצ"ל בספרו "צוף דבש" – לא חלה כל ירידה במוסר העבודה, אלא "ויהיו בעיניו כימים אחדים" (כט, כ) – בכל הימים והתקופות שררה אחידות, ותמיד עבד כמו ביומו הראשון. והנה, לכל אורך השנים, נראה לעומד מן הצד כי בגלל היצמדותו לאמת – יעקב מפסיד ולפחות אינו מרויח. נראה שאילו היה נוהג כמעבידו לבן, מעלים פה מחסיר שם, היה מצליח להציל מלבן יותר. והנה בסוף, אנו מגלים כי לא רק שלא הפסיד מאומה, אלא הצליח למעלה מן המשוער, ונכסיו התרבו יותר מנכסיו של לבן. וכמו שאמר יעקב ללבן: "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי" (לעיל ל, ל).

לפיכך, כאשר שמע יעקב את בני לבן טוענים כי את רכושו הגדול הוא לקח מאביהם, וחששותיהם התבססו על כך, שהנה ללבן עצמו יש הרבה פחות רכוש, בא יעקב ללמד לנשותיו רחל ולאה, איך באמת זכה לכל העושר הגדול הזה. הוא קורא לרחל וללאה השדה אל צאנו, ומספר להם על כך שעבד בכל כוחו את אביהן, והסביר להם שהשכר הגדול שקיבל הוא בגלל שהתאמץ בכל כוחו בעבודתו עם לבן, וגם בתנאים קשים ותחת מסע רמאויות, עשה מלאכתו ביושר ובנאמנות. וזהו שאמר להם: "ואביכן התל בי והחליף את משכורתו עשרת מונים ולא נתנו אלוקים להרע עמדי".

פעמים נראה כי אדם הנוהג בישירות ונמנע מתחבולות מפסיד מכך, אך בסופו של דבר הכל נוכחים לראות כי הוא מצליח יותר מכולם. ומנגד, פעמים אדם חושב שירויה עוד כמה שקלים כתוצאה מחוסר יושר, אך למעשה הוא רק יפסיד מכך. כי רק מיושר מרויחים, ובמזומן.

שיא תורני	עצה טובה
<p>הסידור העתיק ביותר</p> <p>סידור בכתב יד בן 1,200 שנה, כתוב על גבי 50 דפי קלף עור. הוא כתוב בעברית עתיקה, עם סימני ניקוד ותנועה בשפה הכבלית, ומיוחס לתקופת גאונים בבל, תקופה בה חי רב עמרם גאון – לו מיוחסת כתיבת אחד הסידורים הראשונים. הסידור מחולק למספר חלקים: תפלת שחרית, קטעים מתוך הגדה של פסח, פיוטים ועוד. הסידור הקדום מוחזק כיום בידי איש עסקים אמריקני בשם סטיב גרין.</p>	<p>כדי לקבל חשק ללמוד תורה, דמיין לעצמך שאתה מגלה ספר עתיק מלפני 3500 שנה שהתחבר על ידי גאון גדול, ובספר טמונים כל סודות החיים. בודאי לא תניח את הספר מתחת ירך, ובכל רגע פנוי תעמול לחקור ולגלות צפונותיו בסקרנות ולהיטות רבה. הספר הזה הוא ספר התורה. ולפי זה יומתק מה ששנינו במסכת אבות (פ"ו מ"ב): "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת: 'אוי להם לבריות מעלכונה של תורה'". אין לך עלבון גדול מזה שעוזבים את התורה ולא מכירים במעלתה הגדולה.</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"הרבה נמנעים מלתקן עצמם אע"פ שמתעוררים בעצמם שהם טועים, מחשש שלא יתלוצצו וילעיגו להם חבריהם. אבל האיש הירא את ה' ואדוק באהבתו, לא יתפעל משיחתם, ויתגבר על יצרו כארי לעבודת בוראו, וכל ליצנותם אינה משפיעה עליו כלום, ונדמה לו כאדם המרויח אלפי כספים על ידי עבודתו, שלא יקפיד אם אחרים מלעיגים על עבודתו".

("מגיד חדשות" ח"ט דרוש ט').

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה (כת. יב)

סופי התיבות "ויחלום והנה סולם" עולים בגימטריא מילה. וכבר פירשתי בס"ד (לעיל כ"ה כ"ט על הפסוק ויזד יעקב נזיד) כוונת הכתוב ויעקב איש תם היינו שמל, ולא כעשו שגם כשגדל לא נימול. ואם כן אפשר לומר שבעבור זה זכה כאן יעקב לגילוי שכינה, כמו שכתב הרב בעל הטורים ז"ל בריש פרשת וירא שאברהם זכה שנראה אליו ה' בזכות מצות המילה. ע"ש. אלא שקצת קשה מדוע לא נראה הקב"ה ליעקב בהקיץ כמו שנגלה לאברהם אבינו ע"ה. שוב ראיתי בזוה"ק (דף קמ"ט ע"ב) שהקשה כן, והא לך לשונו: תא חזי, ויחלום, וכי יעקב קדישא דאיהו שלימו דאבהן בחלמא אתגלי עלוי ובאתר דא קדישא לא חמא אלא בחלמא. אלא יעקב בהווא זימנא לא הוה נסיב וכו'. ע"כ. זאת אומרת משום שבאותו זמן לא נשא עדיין אשה לכן נגלה אליו הקב"ה רק בחלום. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

וישק את צאן לבן אחי אמו. וישק יעקב לרחל וגו' (כט. יוד-יא)

אפשר שאמר בדוקא "וישק יעקב", ולא "וינשק", כדי שיהא לשון נופל על לשון: "וישק" את צאן לבן, "וישק" יעקב. וע"ע בבית נאמן על התורה החילוק בין "וישק" ל"וינשק". (חן בשפתותיך, כת"י).

נקודת חן / עובדיה חן**לך השבח אלוקינו**

"ברוך ה'", "ישתבח שמו". וכמו שאומרים בתפלת "נשמת": "שכן חובת כל היצורים לפניך, להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר ולנצח".

אין סוף להודאה שעלינו להודות לקב"ה, "ואילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות" וכו', וכפי שכתב הרמב"ן "ואותו תהלל תמיד".

בספרו "ה' נסי" (על פיסקת "מה אשיב" בהלל), מפרש מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א את הפסוק "הודו לה' וגו' כי לעולם חסדו" (תהלים קלו, א), שדרך בשר ודם כשחבירו עושה עמו טובה והוא משיב לו גמולו, נסתלק החסד של חבירו, אבל אצל הקב"ה שאין לנו מה להחזיר לו, "כי לעולם חסדו" - חסדו לעולם נשאר בתור חסד שאין לו סוף.

ובזה פירש גם את הפסוק "מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי" - מה אשיב לה', כל מה שאשיב לו הכל משלו, ועדיין כל תגמולוהי עלי ולא השבתי אפילו על טובה אחת, כי מה אתן לו והכל שלו.

וכן פירש מה שאמר דוד המלך ע"ה: "עלי אלהים נדריך, אשלם תודות לך" (תהלים נו, יג), לפי פשוטו "אשלם תודות" הכוונה להביא קרבן תודה שהיא שלמים, כמו שכתוב "על זבח תודת שלמיו" (ויקרא ז, יג). אבל לפי האמור יבואר כך: "עלי אלהים נדריך" שעדיין נדרים שנדרתי לך הם עלי וכאילו לא שילמתי כלום שהכל משלך, ומה אשלם? רק "תודות לך" רב תודות לך.

אדם אחד עלה בחלומו לגן עדן. ראה לפניו בנין ענק, ובו מלאכים ושרפים עפים מקצה לקצה במהירות הבזק, והכל רוחש פעילות קדחתנית.

עצר את אחד המלאכים ממעופו ובריר: "למה משמש הבנין הענק הזה?"

ענהו המלאך: "לכאן מגיעות כל המשאלות והבקשות של בני אנוש מה'. כאן הן ממוינות ועוברות לאלפי המחלקות ותתי המחלקות שמטפלות בכל בקשה ובקשה".

והנה נח מבטו על ביתן קטן השוכן למרגלות המבנה הענק. התפלא האיש: מי זקוק לביתן שמירה בשמים...

נכנס אל הביתן והנה הוא רואה מחזה מוזר: מלאך אחד יושב שם לבדו ולא עושה דבר. בירר אצלו למה משמש הביתן הקטן, והוא ענה: "כאן זה המקום שאליו מגיעות התודות של כל אלו שבקשתם התקבלה".

"ואין פה עבודה?! התפלא בעל החלום.

"כל כך עצוב", נאנח המלאך, "אחרי שאנשים מקבלים את המשאלות שביקשו, מעט מאד מהם זוכרים לומר תודה..."

*

על כל ברכה וטובה יש להודות בשם ה', לומר:

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

ההתפטרות האצילית

"אם יורשה לי אומר לכבודו", נענה רבי משה, "אנו קיבלנו שהכוונה שעל כל פעם שהכהן מזה, חייב טבילה, היינו לטבול אצבעו בדם, ולא מדובר בטבילת גופו במקוה טהרה".

נרעש רבי נתן מגאונותו של רבי משה, והבין כי לפניו עומד אדם גדול בתורה. מבלי להתחשב בתפקידו הרם, הודיע על אתר בפומבי כי **ברגע זה הוא מתפטר ממשרתו כדיין העיר**, אחר שנוכח לראות שגאונותו של "השבו" עולה עליו פי כמה.

המנהג היה כי בכל יום מחוץ לבית המדרש ישבו בעלי דינים מבני העיר והמתינו שרבי נתן יפסוק את דינם. כאשר היה מסתיים סדר הלימוד בבית המדרש, היו נכנסים בעלי הדינים ורבי נתן היה יושב בדין. באותו יום, פנה רבי נתן אל קהל הממתינים ואמר להם: "אינני דיין יותר, מהיום והלאה **האורח מבבל, הוא רבי ומורי ואני תלמידו**, ואתם מנוהו על קהל קורדובה לדיין".

אט אט התגלתה גדולתם של רבי משה ובנו רבי חנוך כתלמידי חכמים מופלגים. תלמידי בית המדרש, החלו מרצים בפניהם את ספיקותיהם, והם היו פושטים להם אותם כלאחר יד. יהודי קורדובה שמעו לעצת רבי נתן, ומינו את רבי משה לדיין וכיבדוהו בגלימה יקרה ובכרכרה כיאה לכבודו.

שמע גדולתם הגיע גם לשודד הים אשר שבה אותם, וכאשר נוכח לגלות כי היהודים שמכר לעבדים הרי הם גדולים מכפי שחשב, ביקש לחזור בו מהמכירה, ולדרוש בעבורם כופר גדול יותר, אך מלך ספרד מנע ממנו את מזימתו, כיון שראה מעלה וגדולה בכך שיהודי ממלכתו יוכלו לפסוק את פסקיהם בעצמם, מבלי להריץ עוד איגרות אל ישיבות בבל.

רבי משה השתקע בקורדובה, התחתן בשנית עם בת למשפחה מיוחסת, וגם לבנו רבי חנוך לקח אשה ממשפחה חשובה. שמו נודע בכל העולם היהודי, גדולי הדור שלחו אליו שאלות הלכתיות ועמדו עמו בקשר הלכתי הדוק.

ידוע המעשה על ארבעת השבויים מגאוני בבל שנשבו על ידי שודדי ים ונפדו בקהילות ישראל. בשולי המעשה, ישנה עובדה מרתקת המלמדת עד כמה שיקולים של כבוד ומנהיגות היו רחוקים מעולמם של חכמי ישראל:

השבויים רבי משה ובנו רבי חנוך, נפדו על ידי יהודים בעיר קורדובה שבספרד. יהודי המקום סברו כי יהודים פשוטים הם, ועל כן לא כיבדו אותם כיאה למעמדם, אלא הושיבום בשולי בית המדרש, מקום בו ישבו העניים ודלת העם. כה צנועים וענוים היו, שגם מצדם לא גילו לאיש על בקיאותם הרבה בכל מקצועות התורה. הם השתתפו בשיעורים שנמסרו בישיבה הגדולה של קורדובה, אך לא התערבו ולא הראו את כוחם, כך שזהותם האמיתית לא נחשפה.

בעקבות המרחק שהיה בין קהילת קורדובה לבבל, לא היו בני הקהילה בקיאים בדברי חכמינו ז"ל. במעט שידעו היו דורשים והופכים עד שלמדו כיצד לנהוג, ובמקרים קשים היו מריצים איגרות אל ישיבות בבל, אך זמן רב היה עובר עד אשר זכו לקבל מענה.

את הקהילה היהודית שבקורדובה הנהיג באותה העת הדיין רבי נתן שהיה חסיד גדול. באחת הפעמים בהן ישבו רבי משה ובנו רבי חנוך בפאתי בית המדרש, והקשיבו לשיעורו של רבי נתן, שנה רבי נתן את התוספתא ביומא פרק ג': "על כל הזאה טבילה", ופירש שבכל פעם שהכהן הגדול מזה מהדם ביום הכפורים, עליו לטבול במקוה טהרה.

לאחר השיעור ניגש רבי משה – שהיה ידוע בקורדובה בכינוי "השבו" – אל רבי נתן והעיר: "לפי דברי כבודו, הכהן הגדול טובל ארבעים ושלוש טבילות ביום הכפורים, שכן הוא היה מזה ארבעים ושלוש הזאות, והרי מפורש בגמרא שהכהן הגדול טובל רק חמש טבילות ביום הכפורים!..."

מצחו של רבי נתן נחרש קמטים. "אכן צודק 'השבו'... אם כן, מה הכוונה על כל הזאה טבילה?", התפלא בינו לבין עצמו.

☺ זה כא 3 חוק! ☺

כפרי עם הארץ בא לעיר ונכנס לבית-המדרש להתפלל שחרית. מצא תפלין על השולחן והניחן. העיר לו השמש: "סליחה, התפלין הללו של רבנו תם הן".

החזיר לו הכפרי: "אל תדאג, עד שיבוא, כבר אסיים להתפלל...".

☺ חוק 3 חוק אפא... ☺

"אין בור ירא הטא ולא עם הארץ חסיד" (אבות ב, ה).

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: אב ששאלה אותו בתו: מדוע מברכים הגברים "שלא עשני אשה", וכי אשה דומה לעבד וגוי שגם עליהם מברכים כן? מה יענה לה?

תשובה: יש להגיד לה שהאשה לכאורה "מאושרת" יותר שאין לה הרבה מצוות כמו הגבר, ולכן אנו מודים, להראות ששמחים בעול המצוות ולא להפך [וע"ע מה שהארכתי בזה בספר "קובץ מאמרים" עמ' רמ"ב].

שאלה: על התשובה הנ"ל שהשיב הרב, שאלה הנערה שוב: אם כן מדוע הנשים מברכות "שעשני כרצונו"? תשובה: ברכה זו לא נזכרה בגמרא, כי בזמנו ברכות השחר בירכו הגברים בבית הכנסת. כשנתחדשה שאלה זו, לא יכלו הפוסקים לחדש ברכה מלבם, וגם נוסח "שלא עשני איש" יהיה מוזר שתהיינה שתי ברכות הפוכות. לכן ניסחו הפוסקים "שעשני כרצונו", כלומר: הקב"ה יודע מה טוב בשבילי. למעשה, כל המאוחר בבריאה משוכלל יותר. לכן אמרו חז"ל (נדה מ"ה ע"ב) שיש לאשה בינה יתירה, והיא בונה דורות חדשים בסבלנות רבה, מה שאין כן הבעל.

שאלה: מתי עורכים את אזכרת השבעה?
תשובה: בלילה האחרון שלמחרת קמים.

שאלה: כאשר חל יום השלושים ביום שבת, מתי עורכים את האזכרה, העליה לקבר, והיציאה מהאבלות?
תשובה: אזכרה – עושים בליל ששי או ביום שבת בבית הכנסת במנחה. עליה לקבר והיציאה מהאבלות – ביום ראשון, הבנים יסתפרו אחר כמה ימים כשיגיעו בהם.

שאלה: שמעתי שדעת כת"ר שליט"א שאזכרה שחלה בשבת, יש להקדים את האזכרה והברכות קודם השבת, ולעלות לבית העלמין למחרת ביום ראשון. וכך הורה למעשה באזכרת הרבנית נ"ע. ואשמח לדעת טעמו, שהרי לכאורה הדין נותן להקדים גם העליה לבית העלמין ליום שישי, שהרי אמירת המשניות והתהלים והקדיש שאומרים ע"ג הקבר מועילים לנפטר ליום דין השנה, ואם נדחה העליה לקבר ליום ראשון לכאורה יועיל רק ליום הדין שבשנה הבאה?

תשובה: דעתי היתה דכיון דנקטינן כמרן להתענות ביום א' ולא להקדים ליום שישי כדעת נתיבי עם, א"כ גם העליה לקבר תהיה ביום ראשון. ואם בשביל ההשכבה והקדיש, הרי אמרנו כל השבוע. ועוד שביום שישי הזמן דחוק והיום קצר, וצריך להטריח כמה אנשים עד שיפתחו בית עלמין בבני-ברק כמו שהיה כמה פעמים.

שאלה: אני בשנת אבל על מות אבי, וזכור לי מילדותי, שאבי היה עורך אזכרה חודשית לאביו ואמו במהלך השנה הראשונה לפטירתם. האם יש יסוד למנהג זה?
תשובה: לא שמעתי. רק יש נוהגים (בגרבא ברובע הקטן) לעשות אזכרה כל שלשה חדשים. אינך חייב לנהוג בכל חדש (אחרי הראשון), רק בסוף הי"א ובסוף הי"ב כמנהג העולם.

שאלה: האם בתונם נהגו לעשות אזכרה לנפטר גם בתום 11 חודשים לפטירתו וגם בתום 12 חודשים? ומה האזכרה העיקרית?
תשובה: כן. אולם האזכרה העיקרית היא של י"ב חודש.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל